

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF LANGS BETTEGEM, TE ASSE (PROV. VLAAMS BRABANT)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 844

Rapport opgemaakt door: Griet Beldé

Kontichsesteenweg 38
2630 Aartselaar

februari 2019

Dossiernr. : 25110

Projectcode (OE): 2018K338

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief langs Bettegem, te Asse – Zone Gebouw J
(Antwerpen)

Auteur

Griet Beldé

Projectnummer

- 25110 (intern)
- 2018K338 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en datum

Aartselaar, februari 2019

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 844

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	06 februari 2019	Interne draft
v1	06 februari 2019	Externe draft
v2	06 februari 2019	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Anouk Van der Kelen
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	6
1 INLEIDING.....	6
2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	8
3 GEMOTIVEERD ADVIES	9
3.1 Interpretatie en datering.....	9
3.2 Inschatting Potentieel tot Kennisvermeerdering	10
4 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING.....	12

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Luchtfoto (middenschalige winteropnamen, kleur, meest) met aanduiding van het studiegebied (rood) (Bron: Geopunt 2018)	7
Figuur 2: Het studiegebied weergegeven op het GRB met aanduiding van de kadastrale gegevens (Bron: Geopunt 2018)	7

DEEL 2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

---

1 INLEIDING

Deze archeologienota kwam tot stand naar aanleiding van de omvorming van twee bakkerijen op percelen 47G en 6V2. Het gebouw op perceel 47G blijft behouden en wordt inwendig verbouwd. Op perceel 6V2 wordt de bestaande bebouwing gesloopt en wordt er een nieuwbouw gepland met rondom rond een wegverharding ten behoeve van parkeerplaatsen.

Bebouwing	Oppervlakte	Percentage	Diepte verstoringen
funderingspalen	63,5 m ²	0,3 %	ca. 1 m
verhardingen	5.329 m ²	24,6 %	ca. 0,80 m
infiltratiekragen	694 m ²	3,2 %	ca. 1 m
vloeren	4.494 m ²	20,7 %	ca. 0,80 m
Totaal	10.580,5 m ²	48,1 %	

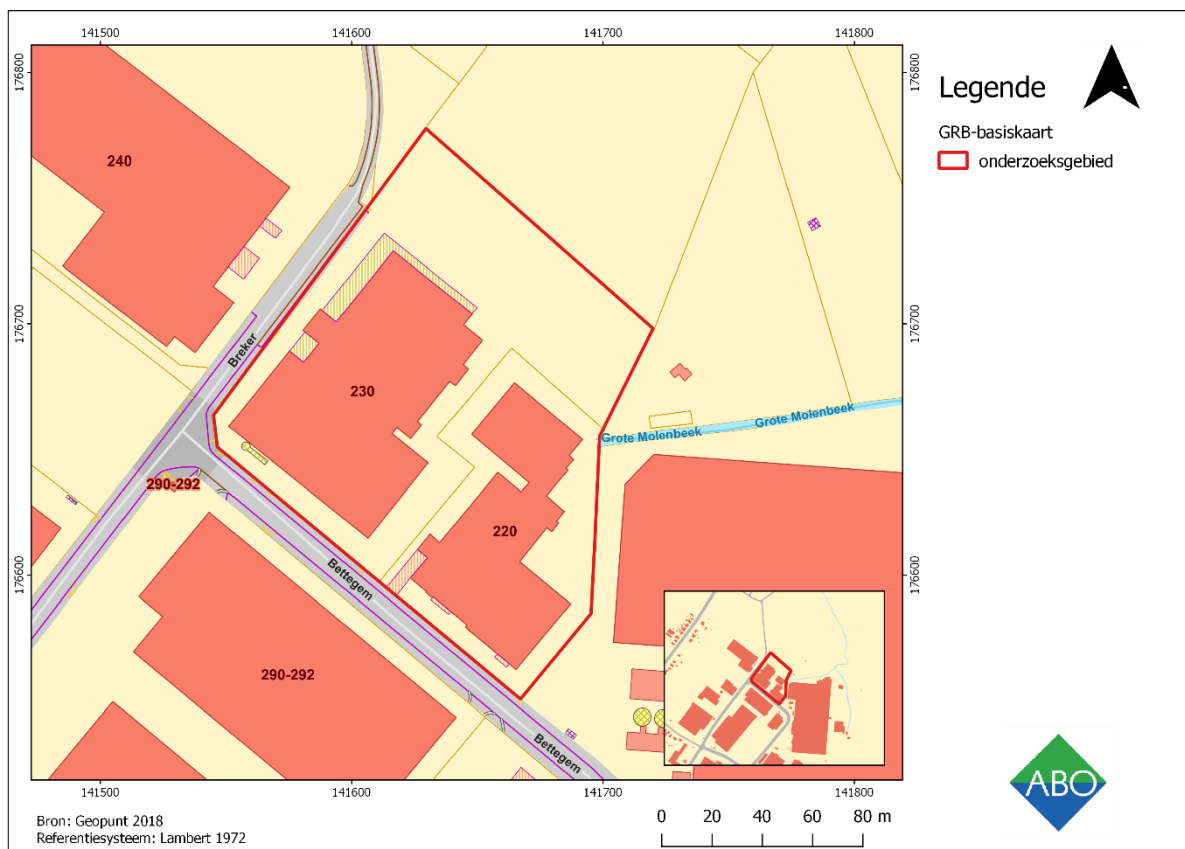
Deze archeologienota kwam tot stand naar aanleiding van de omvorming van twee bakkerijen op percelen 47G en 6V2. Het gebouw op perceel 47G blijft behouden en wordt inwendig verbouwd. Op perceel 6V2 wordt de bestaande bebouwing gesloopt en wordt er een nieuwbouw gepland met rondom rond een wegverharding ten behoeve van parkeerplaatsen.

Het onderzoeksgebied is gelegen binnen een industriezone (Broekooi) en bevindt zich op ca. 3,5 km ten zuidoosten van het centrum van Asse en op minder dan een kilometer ten zuiden van de dorpskern van Kobbegem. Het terrein is gelegen op de hoek van Breker aan de westzijde en Bettegem aan de zuidzijde op percelen 47G en 6V2. Aan de noordzijde is het terrein omgeven door weilanden en aan de zuid- en oostzijde door bedrijfsgebouwen (Figuur 1, Figuur 2). Een archeologisch vooronderzoek is verplicht volgens art. 5.4.1. van het Onroerend Erfgoeddecreet van 2015. Op deze juridische basis wordt voorafgaand aan de bouwvergunning een archeologienota opgesteld.

De opmaak van deze nota gebeurt conform de 'Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen' (2015) en de door het Agentschap Onroerend Erfgoed verspreide bijkomende richtlijnen in verband met het opstellen van archeologienota's.

Figuur 1: Luchtfoto (middenschalige winteropnamen, kleur, meest) met aanduiding van het studiegebied (rood) (Bron: Geopunt 2018)

Figuur 2: Het studiegebied weergegeven op het GRB met aanduiding van de kadastrale gegevens (Bron: Geopunt 2018)

2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2018K338
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- Straat + nr.:	Z.4 Broekooi 220, 230 (hoek Breker-Bettegem)
- Postcode :	1730
- Fusiegemeente :	Asse
- Land :	België
Lambertcoördinaten 1972 (EPSG:31370)	Bounding Box: xMin, Ymin: 141 627,38 m – 176 777,79 m xMax, YMax: 141 666,27 m – 176 554,17 m
Kadaster	
- Gemeente :	Asse
- Afdeling :	4
- Sectie :	A
- Percelen :	47G, 6V2
Onderzoekstermijn	februari 2018
Thesaurus	Bureauonderzoek, Asse

3 GEMOTIVEERD ADVIES

3.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van de landschappelijke, archeologische en historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van het archeologisch potentieel ter hoogte van het onderzoeksgebied. Dit bevindt zich volledig buiten een voorlopig beschermde archeologische site, alsook buiten een vastgestelde archeologische zone. Het terrein ligt op een helling tussen twee heuvelruggen, gelegen tussen het Dender- en het Dijlebekken. In het verleden waren hoger gelegen heuvelruggen langs rivieren aantrekkelijke locaties om zich te vestigen. Daarom heeft het onderzoeksgebied dan ook een hoog potentieel op het aantreffen van archeologische waarden vanaf de steentijd. In de directe omgeving van het onderzoeksgebied werden een tiental meldingen gedaan van werktuigen uit de steentijd vanaf het mesolithicum (ca.3500-2300 v. Chr.), waaronder ook twee vondstenconcentraties, wat de aantrekkelijkheid van de locatie sinds het neolithicum bevestigt.

Het onderzoeksgebied is gelegen in de zandleemstreek, wat een gunstige bodem is om aan landbouw te doen, wat het gebied voor bewoners vanaf de Romeinse periode erg aantrekkelijk maakte. Daar Asse gelegen is op heuvelruggen groeide het al snel uit tot een knooppunt van verkeerswegen.

Tijdens de Romeinse periode was Asse een belangrijk centrum met grote landbouwuitbatingen en kende het haar hoogtepunt tijdens de 2de eeuw. De verschillende vondsten van Romeins aardewerk, munten en bouw materiaal zijn er bewijzen van. Ook in de daarop volgende eeuwen bleef de omgeving van Asse bewoond. Zo vestigden Frankische boeren zich bij de kouterlanden en richtten er grote boerderijen op. Hiernaar verwijzen nog de plaatsnamen die eindigen op –gem, zoals Kobbegem en Relegem, in de omgeving van het onderzoeksgebied. Daarna vestigden er zich ook de Merovingers en de Karolingers.

Tussen de 6de en de 8ste eeuw werd Asse en de omgeving gekerstend.

In de 1062 kwam Asse en Mollem in het bezit van de abdij van Affligem en in 1131 kwam Kobbegem in het bezit van de Sint-Baafsabdij van Gent. Vanuit Affligem werd het ontginnen van Lediaanse zandsteen gestimuleerd en dit vanaf de 12de tot de 18de eeuw. Zo waren er in Asse wel 50 delfplaatsen van zandsteen.

In de loop van de 13de, 14de eeuw werd Asse platgebrand. Het was in deze periode dat de Sint-Gorikkerk in Kobbegem vervangen werd door de Sint-Magdalenakerk.

Door de godsdienstoorlogen was de tweede helft van de 16de eeuw een erg woelige periode. Farnese kon rust pas doen weerkeren in 1583. Hierop volgde opnieuw een periode van welvaart. Daarna volgden nog ongunstige perioden met oorlogen en twee pestepidemieën.

Door de verbeterde landbouwtechnieken was er vanaf de 18de eeuw opnieuw welvaart. De oogsten waren voornamelijk ten behoeve van de bevoorrading van de Brussel. Verder werd er ook aan kleine nijverheid gedaan en bevonden er zich verschillende brouwerijen, graan- en oliemolens en huidevetterijen. In 1704 werd de baan van Gent naar Brussel gekasseid en rechtgetrokken. Pas veel later tussen 1879 en 1881 werd de spoorlijn Dendermonde-Brussel aangelegd en tussen 1904-1931 de buurtspoorweg Aalst-Asse-Brussel.

Tot de eerste helft van de 20ste eeuw was Asse een landbouwgemeente en was het centrum van de hopteelt. Vanaf 1945 kwam de industrialisatie op gang en werden bedrijven opgericht. In 1976 werden de industrieparken verder uitgebreid, zoals onder andere ook in Kobbegem, ter hoogte van het

onderzoeksgebied. Deze uitbreidingen zorgden onder andere ter hoogte van het onderzoeksgebied voor de aantasting van de oorspronkelijke bodemlagen, zoals is kunnen vastgesteld worden uit de controleboringen uitgevoerd op het terrein (cf. hfstk. 3.2.2).

3.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het onderzoeksgebied is gelegen op een helling tussen twee heuvelruggen langs het Dender – en Dijlebekken op een zandige leembodem. Vanaf de steentijden zijn hoger gelegen delen langs rivieren aantrekkelijke locaties om zich te vestigen. De omgeving van het onderzoeksgebied bleef sinds de steentijden bewoond en kende een bloeiperiode tijdens de Romeinse tijd. Ook daarna bleef Asse en de omgeving bewoond, hiervan getuigen de vele archeologische meldingen uit de opeenvolgende perioden vanaf de steentijd tot en met de late middeleeuwen en het bouwkundig erfgoed vanaf late middeleeuwen tot het begin van de 20ste eeuw.

Er kan dan ook gesteld worden dat er een hoog potentieel is voor het aantreffen van sporen vanaf de steentijden tot en met de nieuwste tijd. De vraag is in welke mate de eventuele archeologische resten bewaard zijn gebleven:

- a) Het onderzoeksgebied heeft een gunstige ligging op een helling tussen twee heuvelruggen langs de vallei van de Dender en de Dijle, waardoor het gebied aantrekkelijk was voor jagers-verzamelaars vanaf het Mesolithicum. Ook in de perioden erna was het gunstige ligging om zich te vestigen vanwege de vruchtbare zandleembodem.
- b) In een straal van 1 km zijn een 40-tal CAI-meldingen bekend die dateren vanaf het Mesolithicum tot de 16de eeuw.
- c) In de omgeving bevinden zich tevens een heel aantal gebouwen die tot het historisch bouwkundig erfgoed behoren en waarvan het 'Torenhof' bij Kobbegem, alsook de Sint-Gorik en –Magdalenakerk terug gaan tot de 14de-15de eeuw.
- d) De historische kaarten vanaf het midden van de 18de eeuw tonen aan dat het onderzoeksgebied in gebruik was als landbouwgebied tot 1970. Vanaf die periode komt er een industrieterrein en worden er bedrijfsgebouwen op het terrein gebouwd. De bebouwing wordt uitgebreid tot in 2012, wanneer heel het terrein is volgebouwd en omgeven door verhardingen. Ten gevolge van de bebouwing is de bodem op het terrein verstoord. Dit kon aangetoond worden in de controleboringen die op het terrein uitgevoerd werden (cf. hfstk. 3.2.2.)
- e) De nieuwbouw wordt ingepland, deels op perceel 47G, tegen de westzijde van een bestaand bedrijfsgebouw en deels op perceel 6V2 deels ter hoogte van een bestand gebouw dat nog gesloopt moet worden en dat tot 0,90m-MV is gefundeerd op funderingspalen. Tussen beide bestaande gebouwen bevindt er zich een zone met asfaltverharding van ca. 2000 m², waar de bodem tevens verstoord blijkt te zijn tot op minimum 1,50 m-MV. Lokaal is de bodem er verstoord tot op 0,90 m –MV (Boring 1). De geplande nieuwbouw zal bijgevolg de onaangeroerde C-horizont niet verstoren. De funderingspalen worden voorzien op 1 m –MV en bedragen 0,3 % van de totale oppervlakte. De verhardingen en vloeren zullen de bodem verstoren tot op ca. 0,80 m-MV en dit over een 45% van de oppervlakte. De infiltratiekrachten worden voorzien op ca. 1 m-MV op 3,2% van de te bebouwen oppervlakte (cf. hfstk. 2.2.3)

- f) De hillshade-kaart toont ter hoogte van het onderzoeksgebied vele rechte lijnen en vlakken van uitgravingen die duiden op verstoring van de bodem door menselijke ingrepen op het terrein, ten gevolge van bebouwing en/of intensieve landbouwactiviteiten.
- g) De nieuwbouw van een bedrijfsgebouw met bijhorende verhardingen en groenzones zal 48 % van het onderzoeksterrein (21.659 m²) verstoren de bodem tot op op ca. 0,80m – 1m-MV. De funderingspalen zullen de bodem plaatselijk verstoren tot op 1 m-MV (0,3%). De verhardingen en de vloeren komen tot op 0,80 m-MV en zullen de bodem in totaal voor 45,3% verstoren. De infiltratieputten worden voorzien op 1 m-MV en verstoren de bodem voor 3,2%.

Er kan gesteld worden dat er op archeologisch vlak een matig tot hoge waarde aan het terrein kan toegeschreven worden, gezien de gunstige ligging voor bewoning sinds de steentijden op een helling tussen twee heuvelruggen in het Dijle- en Denderbekken. Daarenboven blijkt uit de historische kaarten sinds de helft van de 18de eeuw en luchtfoto's dat het terrein ter hoogte van het onderzoeksgebied steeds onbebouwd is geweest en in gebruik was als landbouwgrond tot 1970. Dit kan er op duiden dat dat de mogelijk aanwezige archeologische waarden er goed bewaard zijn gebleven. De percelen ter hoogte van het onderzoeksgebied zijn gekarteerd als zandige leembodems. Op de hillshade-kaart over zijn over het hele terrein duidelijke sporen te zien van menselijke activiteiten, wellicht van bebouwing en/of intensieve landbouwactiviteiten die de bodem verstoord hebben. De hoogteprofielen tonen een vrij vlak verloop, wat er tevens op kan wijzen dat de bodem er ooit werd afgegraven en genivelleerd ten behoeve van landbouw of bebouwing.

Omdat op basis van het bureauonderzoek niet met zekerheid te zeggen was of er potentieel was op archeologische waarden in de bodem werden er controleboringen geadviseerd, om zodoende hieromtrent uitsluitsel te kunnen geven. Uit de boringen (cf. hftsk.3.2.2) is gebleken dat de bodem op het terrein verstoord is tot op 90 m-MV en plaatselijk tot meer dan 2 m –MV en de originele bodemopbouw niet meer intact aanwezig is. Om bovenstaande argumenten wordt voor het onderzoeksterrein **vrijgave** geadviseerd.

4 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		06 februari 2019
Toon Moeskops	Business Unit Manager		06 februari 2019
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		06 februari 2019